

ԿԱՐԾԻՔ

ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՄԵՍՐՈՒԲ «ՀՀ ԲՈՒՀԵՐՈՒՄ ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԵՎ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ» ԽՈՐԱԳՐՈՎ ԹԵԿՆԱԾՈՒԱԿԱՆ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ռիսկերի կառավարումը բոլոր մակարդակների իշխանությունների կարևոր գործառույթ է, ինչը դիտարկվում է որպես գործունեության արդյունավետության կարևոր պայման:

Բարձրագույն կրթության ոլորտի գործունեության նկատմամբ պետության, հասարակության ու առանցքային շահակիցների տարաբնույթ կարիքների, պահանջների ու արտաքին միջավայրի հարափոփոխ գործոններով պայմանավորված ՀՀ բուհերի ռիսկերի կառավարումը առանցքային դերակատարություն ունի, ինչով և հաստատվում է ստենախոսության արդիականությունը:

Ատենախոսությունը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացություններից, առաջարկություններից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածներից: Ատենախոսության ընդհանուր ծավալը կազմում է 212 էջ:

Ներածության մեջ հիմնավորված է հետազոտության արդիականությունը, սահմանված են նպատակը, խնդիրները, պաշտպանությանը ներկայացվող դրույթները, նորույթը, ինչպես նաև տեսական և գործնական նշանակությունը:

Ատենախոսության առաջին գլուխը՝ «Ռիսկերի հայեցակարգային շրջանակը բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում», բաղկացած է երեք ենթագլուխներից: Առաջին ենթագլխում՝ «Ռիսկ հասկացության հայեցակարգային շրջանակը», ներկայացված են «ռիսկ» հայեցակարգի վերաբերյալ տարբեր սահմանումներ: Ընդհանուր առմամբ ռիսկը բնորոշվում է որպես անորոշության պայմաններում ընտրված որոշումների իրականացմանը միտված գործունեություն, երբ հաշվի է առնված հաջողության հասնելու, անհաջողության կամ առաջադրված նպատակից շեղվելու հավանականությունը: Հեղինակը նշում է, որ ռիսկերի կառավարումը շարունակական գործընթաց է, որն իրականացվում է պարբերաբար՝ միջավայրային գործոնների հարափոփոխ բնույթով պայմանավորված:

Այստեղ ներկայացված են ռիսկերի դասակարգման համընդհանուր մոտեցումները: Տարանջատում են հետևյալ հիմքերով՝ ըստ սուբյեկտի, ըստ ներդրումների, ըստ արտահայտման բնագավառի, ըստ առաջացման աղբյուրի:

Հատուկ ընդգծում ենք ռիսկերի դասակարգումը ըստ վնասի աստիճանի: Այնտեղ առանձնացվում են մասնակի, ընդունելի, կրիտիկական և աղետալի վնասները, ինչը ուշագրավ և կարևոր է բուհական համակարգի աշխատողների համար:

Երկրորդ ենթագլխում՝ *«Ռիսկերը և ռիսկերի դասակարգումը բարձրագույն կրթության միջավայրում»*, հեղինակն անդրադարձ է կատարում ռիսկերին և ռիսկերի դասակարգմանն արդեն բարձրագույն կրթության միջավայրում:

Երրորդ ենթագլխում՝ *«Բուհերում ռիսկերի կառավարման ժամանակակից հայեցակարգերն ու փուլերը»*, Ս. Կարապետյանը ներկայացնում է «ռիսկ» տնտեսական կատեգորիայի հատկությունները և բացահայտում դրանց բովանդակության առանձնահատկությունները բարձրագույն կրթության ոլորտում: Բուհերի գործունեության մեջ կարևորելով ռիսկերի հետևյալ հիմնական հատկությունները՝ *անհամապատասխանությունը, այլընտրանքը և անորոշությունը*:

Երկրորդ գլուխը՝ *«Բուհերում ռիսկերի կառավարման գործընթացի և ներքին հսկողության համակարգերի ՀՀ և միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը»*, բաղկացած է երեք ենթագլուխներից, որտեղ ներկայացվում են բուհերում ներքին հսկողության համակարգերը հայաստանյան, ինչպես նաև արտասահմանյան բուհերում:

Առաջին ենթագլխում՝ *«Ներքին հսկողության համակարգերը և ռիսկերի կառավարումը»*, հիմնավորվում են ներքին հսկողության ընդհանուր նպատակները, առանձնացվում են ռիսկերի կառավարման փուլերը և ամփոփվում առ այն, որ ներքին հսկողության համակարգը և ռիսկերի կառավարումը կառավարման համակարգի անբաժանելի մասն են կազմում, որոնք, ամբողջ աշխատակազմի ներգրավմամբ, ապահովում են կազմակերպության կատարողականի բարելավմանն ուղղված քայլերի իրականացումը:

«Բուհերում ներքին հսկողության համակարգի միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը» խորագիրը կրող երկրորդ ենթագլխում առանձնացված են հսկողության երկու հիմնական տարատեսակներ՝ արտաքին, որը կարող է իրականացվել պետության լիազորված մարմնի կողմից, և ներքին, որն իրականացվում է կազմակերպության ներսում կառավարիչների ու աշխատակիցների կողմից:

Երրորդ ենթագլխում՝ «Ռիսկերի կառավարման համակարգը և ներքին հսկողության մեխանիզմները ՀՀ բուհերում», կատարվել է հայաստանյան բուհերի կանոնադրությունների, ռազմավարական ծրագրերի վերլուծություն, ինստիտուցիոնալ կարողությունների ինքնավերլուծության զեկույցների, ինչպես նաև ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման նպատակով իրականացված փորձաքննության զեկույցների վերլուծություն: Վերլուծելով ՀՀ բուհերի ռազմավարական ծրագրերում տեղ գտած դրույթները հեղինակը նշում է, որ ՀՀ բուհերն իրենց գործունեության վրա ազդող գործոններից հիմնականում առանձնացնում են կոռուպցիոն ռիսկերը: Ռազմավարական ծրագրերում ռիսկերի մյուս տեսակներին անդրադարձ չկա:

Երրորդ գլուխը՝ «Ռիսկերի կառավարման շրջանակը որպես ՀՀ բուհերի ռազմավարական կառավարման արդյունավետության բարձրացման նախադրյալ», բաղկացած է երեք ենթագլուխներից: ՀՀ բուհերի ռազմավարական կառավարման և կատարողականի արդյունավետության, մրցունակության և գործընթացների շարունակականության ապահովման վրա հնարավոր բացասական ազդեցություն ունեցող ռիսկերը՝ անբարենպաստ իրադարձություններն ու վտանգները, պատշաճ կերպով կառավարելու համար մշակվել են հստակ սկզբունքներ և մոտեցումներ, գործընթացներ ու ընթացակարգեր, որոնք ենթադրում են բուհերում ռիսկերի կառավարման համակարգի ստեղծում և գործառում: Դրական ենք համարում, որ ատենախոսության շրջանակում իրականացված հետազոտության արդյունքում առաջարկվում է ռիսկերի կառավարման համընդհանուր մոդել, որի գործարկումը կարող է նպաստել ՀՀ բուհերում ռիսկերի արդյունավետ կառավարմանը, քանի որ վերջինս սահմանում է բուհական միջավայրում ռիսկերի կառավարման գործընթացի հաջորդական քայլերը, ռիսկերի կառավարման գործընթացում պատասխանատու մարմիններին և նրանց գործառության շրջանակը:

Առաջին ենթագլխում՝ «Ակադեմիական ռիսկերի առանձնահատկությունները ՀՀ բուհերի ռազմավարական կառավարման համատեքստում», առանձնացվել են ՀՀ բուհերի համապատասխան փաստաթղթերի վերլուծության արդյունքում արձանագրված նշանակալի ռիսկերը, որոնց առերեսվում են բուհերն իրենց գործունեության ընթացքում: Ներկայացվել են ակադեմիական ռիսկերի հիմնական սահմանումները: Դիտարկելով բուհերի կամ ակադեմիական ռիսկերի տարատեսակ դասակարգումները և սույն ատենախոսության շրջանակում իրականացված ուսումնասիրությունը՝ ներկայացվում է ՀՀ բուհերի ակադեմիական ռիսկերի մեկ միասնական դասակարգում՝ հիմնված

ակադեմիական ռիսկերի բնորոշ առանձնահատկությունների ու բնութագրերի վրա: Մակայն առանձնացված չեն ռիսկերի առանձնահատկությունները:

Երկրորդ ենթագլխում՝ «Ռիսկերի կառավարման համակարգի անհրաժեշտությունը ՀՀ բուհերի ռազմավարական կառավարման համատեքստում», ներկայացվում են ռիսկերի կառավարման համակարգը կազմող մոդելների տարաբնույթ մոտեցումները՝ նշելով դրանց կիրառման անհրաժեշտությունը հայ իրականության մեջ:

Երրորդ ենթագլխում՝ «ՀՀ բուհերի ռիսկերի կառավարման համընդհանուր մոդելի բնութագիրը», դուրս են բերվել ՀՀ բուհերի ռիսկերի կառավարման մոդելի հիմնարար դրույթները, ռիսկերի կառավարման ոլորտին առնչվող մասնագիտական գրականության և 2011-2020 թթ. ժամանակահատվածում ինստիտուցիոնալ հավատարմագրում ստացած ՀՀ 20 բուհերի ռիսկերի կառավարման համակարգերի ուսումնասիրման ու վերլուծության արդյունքում:

Ատենախոսության եզրակացությունները համապատասխանում են հետազոտության նպատակներին և պաշտպանությանը ներկայացված դրույթներին:

Ատենախոսը ամփոփելով հետազոտությունը կատարել է մի շարք առաջարկություններ, որոնք ունեն գործնական նշանակություն և արժանի են ուշադրության:

Ամփոփելով, կարող ենք ասել, որ Ս. Կարապետյանը կատարել է լուրջ, ծավալուն և օգտակար աշխատանք: Սեղմագիրը և տպագրված հոդվածները արտացոլում են ատենախոսության բովանդակությունը:

Ունենալով դրական կարծիք ատենախոսության վերաբերյալ չենք կարող չնշել մի շարք բացթողումներ և վրիպակներ՝

1. Ատենախոսության որոշ մասեր գերծանրաբեռնված են մեջբերումներով, ինչը նեղացնում է ինքնուրույնության հնարավորությունները:
2. Թեմայի արդիականությունը և ընտրությունը հիմնավորելու համար անհրաժեշտ է կատարել աղբյուրների վերլուծություն:
3. III գլխի I ենթագլուխը վերնագրված է «Ակադեմիական ռիսկերի առանձնահատկությունները ՀՀ բուհերի ռազմավարական կառավարման համատեքստում», սակայն առանձնահատկությունները շեշտադրված չեն:
4. Եզրակացությունների դրույթները պետք է լինեն պնդումներ: Այս տեսակետից 3-րդ կետը հստակեցման կարիք ունի:

5. Տեքստում կան բազմազան տեխնիկական վրիպակներ, ինչին ևս պետք է ուշադրություն դարձնել:

6. Հեղինակը մշակել է դասընթաց «Ռիսկերի կառավարումը բուհերում»: Ատենախոսության մեջ ներկայացված է դասընթացի նկարագիրը, ցանկալի կլիներ ներկայացվեր նաև դասընթացի բովանդակությունը:

Վերը նշված դիտողությունները և վրիպումները չեն արժեզրկում ատենախոսության գիտական նշանակությունը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը, նորույթը, տեսական և գործնական նշանակությունը թույլ են տալիս եզրակացնել, որ Սվետլանա Մեսրոբի Կարապետյանի «ՀՀ բուհերում ռիսկերի կառավարման համակարգի ձևավորման և ներդրման հիմնախնդիրները» թեմայով ատենախոսությունը ավարտուն, ինքնուրույն աշխատանք է, համապատասխանում է ՀՀ գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 7-րդ կետի պահանջներին և ԺԳ 00.01 «Մանկավարժության տեսություն և պատմություն» մասնագիտական թվանիշին, իսկ ատենախոսը արժանի է իր հայցած մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհման:

Պաշտոնական ընդդիմախոս,

Մ. գ. դ., պրոֆեսոր Պ. Ն. Գևորգյան

Պ. Ն. Գևորգյանի ստորագրությունը հաստատում եմ

ՎՊՀ-ի գիտ. քարտուղար,

Մ. գ. թ., դոցենտ Ս. Ս. Բեժանյան

